LIETUVOS RESPUBLIKOS LOTERIJŲ IR LOŠIMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-326 3 IR 5 STRAIPSNIŲ IR TREČIOJO SKIRSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Azartiniai lošimai (toliau – lošimai) yra specifinė ekonominė veikla, kurią valstybė griežtai reguliuoja dėl galimų neigiamų pasekmių ir žalos, kurią patiria ne tik neatsakingai į lošimus įsitraukę asmenys, bet ir jų artimieji. Atitinkamai valstybė šios veiklos reglamentavimu siekia užkirsti kelią galimų sveikatos, socialinių ir finansinių grėsmių atsiradimui ir šiuo tikslu nustato tokios veiklos vykdymo sąlygas ir veiklos apribojimus, įskaitant specialios mokestinės prievolės vykdymą.

Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 3 ir 5 straipsnių ir trečiojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į koalicinėje taryboje priimtą sprendimą didinti loterijų ir lošimų mokestį, kurį moka loterijų ir lošimų organizatoriai. Įstatymo projektu siekiama:

– efektyvinti mokesčių politiką, pereinant prie ekonomikos augimui mažiau žalingos mokestinės aplinkos;
– surinkti daugiau pajamų į valstybės biudžetą.

Vertinant lošimo bendrovių veiklos rodiklius, stebima bendra rinkos augimo tendencija[1]. Pagal Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skelbiamą informaciją, Lietuvoje lošimus organizuoja 12 uždarųjų akcinių bendrovių. Lietuvos lošimų rinkos bendrosios lošimų pajamos (iš gautų pajamų atėmus išmokėtas laimėjimų sumas) augo nuo 222,2 mln. eurų 2023 metais iki 241,8 mln. eurų 2024 metais ir iki 274,1 mln. eurų 2025 metais.

Tarptautinė praktika lošimų mokesčio srityje yra įvairi, taikomi tiek skirtingi lošimų mokesčiai (procentinis dydis nuo bendrųjų pajamų, fiksuotas lošimo įrenginių mokestis, mišrus apmokestinimo modelis – procentinis dydis ir fiksuotas mokestis), tiek skirtingi jų dydžiai. Taip pat yra atvejų, kai taikomas santykinai nedidelis lošimų mokestis, tačiau kartu yra nustatytas terminuotas licencijos galiojimas bei gana didelis metinis licencijos palaikymo mokestis. Be to, yra šalių, kuriose taikomi ne tik licencijos ir lošimų, bet ir papildomi mokesčiai, pvz., specialusis mokestis į priklausomybių prevencijos fondus ar pan. Dėl taikomo skirtingo reglamentavimo mokesčių tarifų dydžiai turėtų būti vertinami tik pagal tai jurisdikcijai priklausančios šalies kontekstą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. +370 607 92 083, el. paštas vilma.macerauskiene@finmin.lt) Draudimo veiklos skyriaus (vedėja Lolita Šumskaitė, tel. +370 658 78 036, el. paštas lolita.sumskaite@finmin.lt) vyriausioji specialistė Lina Kliukienė (tel. +370 690 32 201, el. paštas lina.kliukiene@finmin.lt).

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Lietuvos Respublikos loterijų ir lošimų mokesčio įstatymas nustato, kad loterijų ir lošimų mokesčio bazė organizuojant lošimus yra suma, gauta iš lošėjų statomų sumų, atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą. Organizuojant lošimus lošimo automatais, stalo lošimus, bingą, totalizatorių, lažybas ir nuotolinius lošimus, loterijų ir lošimų mokesčio bazei taikomas 22 procentų mokesčio tarifas. Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymas taip pat nustato, kad loterijų ir lošimų mokesčio bazė organizuojant loterijas yra išplatintų loterijos bilietų nominalioji vertė, o šio mokesčio bazei taikomas 18 procentų mokesčio tarifas.

[1] Lošimų organizatorių veikos rezultatai - Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Taip pat Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymas nustato, kad loterijų ir lošimų mokesčio mokestinis laikotarpis yra kalendorinių metų ketvirtis.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma nustatyti progresinį lošimų mokesčio tarifų modelį, pagal kurį lošimų organizatorių pajamų daliai iki 3 mln. eurų (bendrųjų lošimų pajamų, angl. *gross gaming revenue*, GGR) būtų taikomas šiuo metu galiojantis 22 procentų tarifas, pajamų daliai, viršijančiai 3 mln. eurų, bet neviršijančiai 5 mln. eurų, būtų taikomas 29 procentų tarifas, o pajamų daliai, viršijančiai 5 mln. eurų, būtų taikomas 36 procentų tarifas.

Siūlomas apmokestinimo modelis grindžiamas mokėjimo pagal ekonominį pajėgumą principu. Reikšmingą rinkos dalį užimantys ir didžiausias pajamas gaunantys lošimų organizatoriai turi didesnes galimybes absorbuoti mokestinės aplinkos pokyčius, todėl didesni tarifai būtų taikomi tik tai pajamų daliai, kuri viršija nustatytas ribas. Kartu būtų išlaikomas šiuo metu galiojantis tarifas mažesnės apimties veiklą vykdantiems ir mažesnes pajamas generuojantiems lošimų organizatoriams, taip sumažinant galimą neigiamą poveikį mažiesiems rinkos dalyviams. Tokiu siūlymu užtikrinamas proporcingumas tarp siekiamo fiskalinio tikslo ir mokestinės naštos paskirstymo.

Įstatymo projektu siūloma pakeisti lošimų organizatorių mokamo loterijų ir lošimų mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką, ją pritaikant kartu įvedamam progresinio apmokestinimo modeliui. Įstatymo projektu nustatoma, kad juridiniams asmenims, organizuojantiems lošimus pagal Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymą, mokestinis laikotarpis būtų kalendoriniai metai.

Toks reguliavimas siūlomas atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu lošimų organizatoriams nustatomas progresinis loterijų ir lošimų mokesčio tarifas, kurio dydis priklausys nuo per mokestinį laikotarpį (t. y. kalendorinius metus) pasiektos mokesčio bazės. Kadangi galutinė mokestinė prievolė gali būti tiksliai nustatyta tik įvertinus viso mokestinio laikotarpio rezultatus, metinis mokestinis laikotarpis sudaro prielaidas tinkamai taikyti progresinio apmokestinimo modelį ir užtikrinti vienodą visų lošimų organizatorių apmokestinimą.

Siekiant užtikrinti reguliarų loterijų ir lošimų mokesčio surinkimą į valstybės biudžetą ir išvengti situacijos, kai visa mokėtina mokesčio suma būtų sumokama tik pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, Įstatymo projektu nustatomas tarpinio loterijų ir lošimų mokesčio mokėjimo mechanizmas. Lošimų organizatoriai kiekvienam kalendorinių metų ketvirčiui apskaičiuotų ir sumokėtų tarpinį mokestį pagal faktiškai susidariusią ketvirčio mokesčio bazę, progresinio apmokestinimo ribas proporcingai perskaičiuodami ketvirčiui. Pasibaigus mokestiniam laikotarpiui būtų apskaičiuojama galutinė mokestinė prievolė. Jeigu tarpiniais mokėjimais būtų sumokėta mažiau, negu apskaičiuota galutinė mokestinė prievolė, susidaręs skirtumas turėtų būti sumokamas į valstybės biudžetą. Jeigu galutinė mokestinė prievolė būtų mažesnė negu tarpiniais mokėjimais sumokėta suma, susidariusi permoka būtų grąžinama Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į siūlomą mokėjimo modelį, Įstatymo projektu taip pat tikslinami deklaravimo reikalavimai. Lošimų organizatoriai teiktų tiek kalendorinių metų ketvirčio deklaracijas, skirtas tarpiniam lošimų mokesčiui apskaičiuoti ir jo mokėjimui kontroliuoti, tiek metinę deklaraciją, pagal kurią būtų nustatoma galutinė mokestinė prievolė už mokestinį laikotarpį. Loterijų organizatoriams šiuo metu taikoma deklaravimo tvarka nekeičiama.

Taip pat Įstatymo projektu siūloma atsisakyti Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo 7 straipsnio nuostatos, pagal kurią loterijų ir lošimų mokesčio deklaracijos turi būti teikiamos tam vietos mokesčių administratoriui, kurio veiklos teritorijoje juridinis asmuo yra įregistruotas Mokesčių mokėtojų registro informacinėje sistemoje. Šis pakeitimas siūlomas atsižvelgiant į tai, kad mokesčių administravimo procesai yra centralizuoti ir vykdomi naudojantis elektroninėmis deklaravimo sistemomis, o deklaracijų pateikimas nėra siejamas su konkrečiu teritoriniu mokesčių administratoriaus padaliniu. Siūlomas pakeitimas yra techninio ir tikslinamojo pobūdžio, nesukelia naujų teisių ar pareigų mokesčių mokėtojams ir nekeičia loterijų ir lošimų mokesčio administravimo esmės, tačiau užtikrina nuoseklesnį ir aiškesnį teisinį reguliavimą.

Įstatymo projektu siūloma loterijų ir lošimų mokesčio, kurį moka loterijų organizatoriai, tarifą padidinti nuo 18 iki 20 procentų nuo išplatintų loterijos bilietų nominaliosios vertės. Toks pakeitimas grindžiamas siekiu užtikrinti didesnį loterijų organizatorių indėlį į viešųjų poreikių finansavimą, atsižvelgiant į stebimas sektoriaus augimo tendencijas ir pakankamą ekonominį pajėgumą absorbuoti siūlomą mokestinės naštos padidėjimą. Siūlomas tarifo pakeitimas leistų padidinti valstybės biudžeto pajamas ir kartu išlaikyti nuoseklią mokestinę politiką loterijų ir kitų atsitiktinumo principu grindžiamų veiklų atžvilgiu.

Pažymėtina, kad lošimų organizatoriai ir loterijų organizatoriai 2024 metais į valstybės biudžetą sumokėjo 73,9 mln. eurų, o 2025 metais – 86,9 mln. eurų loterijų ir lošimų mokesčio. Atsižvelgiant į 2025 metų loterijų ir lošimų organizatorių veiklos rodiklius, Įstatymo projektu siūlomi mokesčio tarifų pakeitimai leistų į valstybės biudžetą papildomai surinkti iki 36 mln. eurų.

Numatomas teisinis reguliavimas sudarys sąlygas didinti valstybės biudžeto pajamas, kartu išlaikant proporcingą ir diferencijuotą lošimų sektoriaus apmokestinimą, nekuriant papildomos mokestinės naštos mažiesiems rinkos dalyviams, bei valstybės siekį didesnę mokestinę naštą nukreipti į visuomenės požiūriu mažiau skatintinas veiklas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymo projektu siūlomos priemonės sudarys prielaidas padidinti valstybės biudžeto pajamas ir užtikrinti didesnį loterijų ir lošimų sektoriaus indėlį finansuojant viešuosius poreikius. Įstatymo projektu numatomas diferencijuotas apmokestinimo modelis, pagal kurį didesnė mokestinė našta tenka didesnes pajamas gaunantiems lošimų organizatoriams, o mažesniems rinkos dalyviams išlaikomas šiuo metu galiojantis mokesčio tarifas. Tai leidžia siekti fiskalinių tikslų kartu ribojant neigiamą poveikį mažesniems ūkio subjektams.

Padidėjusi mokestinė našta gali turėti įtakos lošimų organizatorių veiklos rezultatams, pelningumui ir investiciniams sprendimams. Daliai rinkos dalyvių gali sumažėti finansinės galimybės investuoti į veiklos plėtrą, technologinius sprendimus ar naujų produktų kūrimą ir pasiūlą. Tačiau tikėtina, kad didžiausias poveikis pasireikš didžiausiems rinkos dalyviams, kurių ekonominis pajėgumas yra didžiausias ir kurie generuoja didžiausią bendrųjų lošimų pajamų dalį. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad dėl galimo sektoriaus žalingo poveikio asmens sveikatai, socialiniam gyvenimui ir finansams lošimų veikla nėra skatintina.

Administracinė našta vertintina kaip proporcinga siekiamiems tikslams ir iš esmės nesikeičia, nes duomenys, reikalingi mokestinėms prievolėms apskaičiuoti ir deklaruoti, lošimų organizatorių jau šiuo metu yra kaupiami vykdant veiklą ir teikiami priežiūros bei mokesčių administravimo institucijoms. Įstatymo projektu nustatomi nauji informaciniai įpareigojimai taikomi ribotam ūkio subjektų skaičiui, o šiems įsipareigojimams vykdyti nereikia papildomų investicijų, todėl vadovaujantis Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 4 „Dėl Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“, prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų pokytis neskaičiuojamas.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas kriminogeninei situacijai ir korupcijai neigiamos įtakos neturės.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus Įstatymo projektą loterijas ir lošimus organizuojančios bendrovės privalės mokėti didesnį specialųjį mokestį. Pastebėtina, kad pastarųjų metų loterijų ir lošimų sektorių duomenys rodo šių sektorių veiklos augimo tendencijas. Atsižvelgiant į tai, kad loterijų ir lošimų organizavimo veikla valstybės nėra skatintina, mokestinėmis reguliavimo priemonėmis siekiama didesnio sektoriaus indėlio į viešųjų poreikių finansavimą, kartu dalytis valstybei tenkančia našta šalinant lošimų sukeltos žalos pasekmes.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą Įstatymo projektą

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti ar naikinti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte neapibrėžiama naujų sąvokų.

11. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projekto nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai ir Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus Įstatymo projektą, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas turės nustatyti metinę loterijų ir lošimų mokesčio deklaracijos formą ir jos užpildymo tvarką bei pakeisti ketvirčio loterijų ir lošimų mokesčio deklaracijos formą ir jos užpildymo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Įstatymui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Priešingai, įgyvendinus įstatymą, į valstybės biudžetą papildomai galėtų būti surinkta apie 36 mln. eurų pajamų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai

„Lošimai“, „loterijos“, „loterijų ir lošimų mokestis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

_____